

26. BÖLÜM

DAVRANIŞSAL SİSTEM MODELİ

Aysun BAYRAM*

DOROTHY E. JOHNSON
(1919-1999)

Johnson'ın Davranışsal Sistem Modeli, bireyi yedi alt sisteme sahip davranışsal bir sistem olarak, bu alt sistemleri ise; başarı, bağlanma-bağlılık, savunmacı-koruyucu, bağımlılık, sindirim, boşaltım ve cinsellik olarak tanımlamaktadır. Johnson modelde, her bir alt sistemin kendisi, diğer alt sistemler ve davranışsal sistemin bütünlüğünü korumaya yardımcı olan belirli yapısal öğeler ve işlevler ile ilişkili olduğunu belirtmektedir. Davranışsal Sistem Modelinin odak noktası, bireyin gösterdiği davranışın hemşirelik bakımının psikolojik yönü ile daha uyumlu hale getirilmesidir. Modele göre bireyin davranış sisteminde denge ve kararlılığın hakim olması gösterilen davranışların amaca yönelik olmasını, dengesiz ve kararsız davranışların ise bireyin davranışlarında gerilim ve strese yol açtığı belirtilmektedir.

KURAMCININ ÖZGEÇMİŞİ

21 Ağustos 1919' da Georgia, Savannah'da doğan Dorothy Johnson, ailesinin yedi çocuğunun en küçüğüdür. Babası bir fabrika müfettişi ve annesi ise okumaktan zevk alan bir okuryazardı. Önlisans eğitimini Savannah Armstrong Junior College' da 1938 yılında tamamlayan Johnson, Büyük Buhran nedeni ile Florida'da iki çocuğa gönüllü olarak öğretmenlik yapmıştır. Bu gönüllü davranışı sonrası, hemşireliğe ve eğitime olan ilgi ve sevgisini fark etmiştir (1-3).

* Arş. Gör., Karadeniz Teknik Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, aysunbayram@ktu.edu.tr

Hemşirelik Eğitiminde Kullanımı

Johnson eğitimin odak noktasının bireyin davranışsal bir sistem olarak ele alınması olduğunu savunmakta ve bireyi yani davranışsal sistemi anlayabilmek için biyopsikososyal alanlarda bilgi birikiminin olması gerektiğini belirtmektedir. Bu bağlamda bu model, hemşirelerin uzmanlığını olan ihtiyacı belirleyen bir alan olarak tanımlanmaktadır (7,11).

Hemşirelik Uygulamalarında Kullanımı

Kavramsal modellerin tanı ve tedaviye uyumu kolaylaştırdığı ve uygulamalarda kullanımının önemli olduğunu vurgulayan Johnson davranışsal sistem modelinin, bireyin sağlığını koruma ve sürdürme gibi hemşirelik uygulamalarında hemşireye farkındalık kazandırdığını belirtmektedir (7,11).

SONUÇ

Johnson'ın modeli insanı yedi alt sistemden oluşan bir yapı olarak tanımlamaktadır. Bireyi oluşturan bu yedi alt sistemin davranışsal sistemin bütünlüğünü korumaktadır. Bireylerin biyolojik yapılarından ziyade davranışsal yapılarına odaklanarak hemşireliğin tıptan farklı bir yapı olduğunu savunmaktadır. Model içerisinde hemşirelik, bireylerde kararlı davranışlar oluşturabilmek için sınırlayıcı, engelleyici, kolaylaştırıcı ve teşvik edici girişimler sunarak bireylerde dengeli ve kararlı davranışlar gözlenmesine yardımcı olmaktadır. Bu bağlamda, bu model hemşireliğe kapsamlı bir çerçeve oluşturarak hemşirelik eğitimleri, uygulamaları ve araştırmalarına rehberlik etmektedir.

KAYNAKLAR

1. Nursing Theory. (2020). Behavioral System Model. Erişim adresi <https://nursing-theory.org/theories-and-models/johnson-behavior-system-model.php>
2. Dorothy Johnson Biographical File. (2020). Erişim adresi <https://nurseslabs.com/dorothy-e-johnsons-behavioral-system-model/>
3. Dorothy Johnson' Behavioral System. (2020). Erişim adresi Model https://www.currentnursing.com/nursing_theory/behavioural_system_model.html
4. Aslantürk AG. Johnson'ın Davranışsal Sistem Modeli ve Hemşirelik Bakım Sistemi. *Kriz Dergisi*. 1995; 3(1-2): 61-64.
5. Holaday B. *Nursing Theorist and Their Work in Behavioal System Model*. (Alligood MR, Tomer AN, Eds). Mosby Elsevier, 2010.
6. Velioğlu P. *Hemşirelikte Kavram ve Kuramlar*. Akademi Basın ve Yayıncılık, 2012, 28-42.

7. Dikmen Y. Dorothy E. Johnson: Davranışsal Sistem Modeli (Karadağ A, Çalışkan N, Baykara Z, Eds). *Hemşirelik Teorileri ve Modelleri*. Akademi Basın ve Yayın, İstanbul, 2017, 578-602.
8. Gür K. Davranışsal Sistem Modeli (Ocakçı FA, Alpar EŞ, Eds). *Hemşirelikte Kavram, Kuram ve Model Örnekleri*. İstanbul Tıp Kitabevi, İstanbul, 2013, 131-156.
9. Evgin D, Bayat M. The effect of Behavioral System Model Based nursing intervention on adolescent bullying. *Florence Nightingale Journal of Nursing*. 2020; 28(1): 71-82.
10. Kin ÖK, Türeyen A. Dorothy Johnson'ın Davranışsal Sistem Modelini Yorumlamak: KOAH Olgu Örneği. *Hemşirelik Bilimi Dergisi*. 2018; 1(3): 46-50.
11. Pektekin Ç. *Hemşirelik Felsefesi: Kuramlar Bakım Modelleri ve Politik Yaklaşımlar*, İstanbul Tıp Kitabevi, 1. Baskı, İstanbul, 2013.
12. Grubbs J. *An Interpretation of the Johnson Behavioral System Model for Nursing Practice*. (Riehl JP, Roy C, Eds). *Conceptual models for nursing practice*. Second Edition, New York: Appleton-Century-Crofts, 1980.
13. Nursology. (2020). Dorothy Johnson' Behavioral System Model. Erişim adresi <https://nursology.net/nurse-theorists-and-their-work/johnson-behavioral-system-model/>
14. Ocakçı AF, Alpar ŞE. *Hemşirelikte Kavram, Kuram ve Model Örnekleri*. İstanbul Tıp Kitabevi, 2013.
15. Ghanbari A, Pouy S. Designing Nursing Care Program Based on Johnson Behavioral Model in Children with Acute Lymphoblastic Leukemia: A Case Study. *International Journal of Caring Sciences*. 2018; 11(1): 631-38.
16. Karadağ A, Çalışkan N, Baykara ZG. *Hemşirelik Teorileri ve Modelleri*. Akademi Basın ve Yayıncılık, 2017, s.578-602.